

هو العليم

عظمت روز غدیر و اعمال وارده در این روز

حضرت علامه آية الله حاج سيد محمد حسين حسيني طهراني

امام شناسی، جلد 9

بسم الله الرحمن الرحيم

مقاله پیش رو گزیده ایست از فرمایشات مرحوم حضرت علامه آیت الله حاج سید محمد حسین حسینی طهرانی در ارتباط با اعمال وارده در روز عید غدیر خم و ثواب فراوان آنها که در مجلد نهم امام شناسی مکتوب داشته اند.

عظمت روز غدیر، و ثواب روزه در آن عید

و شیخ طوسی در مصباح المتعجد از داود بن کثیررقی، از ابی هارون: عمار بن حریر عبدی روایت کرده است که گفت: وارد شدم در روز هجدهم از ماه ذوالحجه بر حضرت صادق و آن حضرت روزه بود، فلهدا به من گفت: هَذَا يَوْمٌ عَظِيمٌ عَظَّمَ اللَّهُ حُرْمَتَهُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ وَ أَكْمَلَ لَهُمْ فِيهِ الدِّينَ وَ تَمَّمَ عَلَيْهِمُ النُّعْمَةَ وَ جَدَّدَ لَهُمْ مَا اخَذَ عَلَيْهِمْ مِنَ الْعَهْدِ وَ الْوَيْثَاقِ.

«این روز عظیمی است که خداوند احترامش را بزرگ شمرده است بر مومنین و دین را برای آنها کامل کرده است و نعمت را بر آنان تمام کرده و آن عهد و پیمانی را که از آنها گرفته است، در این روز تجدید کرده است.»

در آن مجلس از آن حضرت پرسیده شد: ثواب روزه در این روز چیست؟

حضرت فرمود: يَوْمٌ عِيدٍ وَ فَرَحٍ وَ سُرُورٍ، وَ يَوْمٌ صَوْمٍ شُكْرًا لِلَّهِ «روز عید و سرور و شادمانی و روز روزه گرفتن است به شکرانه آن برای خداوند» و روزه در این روز، معادل شصت ماه روزه از ماههای حرام است.

و هرکس دو رکعت نماز بخواند در این روز، هر وقت بخواهد، و افضل آن نزدیک زوال و ظهر است و این ساعت—همان موقعی است که امیرالمومنین در غدیر خم، امام و پیشوای مردم باشد و این به جهت آن بود که در آن ساعت نزدیک به منزل بودند— پس هرکس نماز بگذارد در این وقت دو رکعت و پس از آن سجده کند و صد مرتبه شکراً لله بگوید و به دنبال آن، دعائی را که خواهد آمد بخواند بعد از آنکه سر از سجده برداشت و سپس سجده کند و صدبار حمد خدا را بجای آورد و شکر خدا را بجای آورد و این حمد و شکر را در سجده انجام دهد، کسی که این اعمال را انجام دهد، مانند کسی است که در روز غدیر حاضر بوده و با رسول خدا بر ولایت امیرالمومنین بیعت کرده است و مقام و درجه او مثل

^۱ این روایت را تا اینجا در «مصباح المتعجد» ص ۵۱۳ آورده است

کسی است که از صادقین بوده باشد، آنانکه در موالات مولایشان، با خدا و رسول او به صدق رفتار کردند در آن روز غدیر و مثل کسی است که با رسول خدا و با امیرالمومنین و با حسن و حسین، به مقام شهادت رسیده است و مثل کسی است که در چادر و خیمه حضرت قائم از نجباء و نقباء بوده و در تحت لوای آن حضرت باشد.^۱

و شیخ صدوق با سند متصل خود از حسن بن راشد از مفضل بن عمر روایت کرده است که: او گفت: از حضرت صادق پرسیدم: مسلمانان چند عید دارند؟ گفت: چهار عید. گفتم: من عیدین (فطر و اضحی) و جمعه را می دانم.

حضرت گفت: اعظم و اشرف از این اعیاد، روز هجدهم از ذوالحجه است و آن روزی است که رسول خدا، امیرالمومنین را به عنوان مقتدا و پیشوا و شاخص برای مردم نصب کرد. من گفتم: در آن روز بر ما چه لازم است که انجام دهیم؟ حضرت گفت: لازم است بر شما که روزه بگیرید، شکرالله و حمدالله با آنکه خداوند در هر ساعت سزاوار شکر است. و همچنین انبیاء به اوصیای خود امر می کردند که: روزی را که در آن وصی به وصایت منصوب می شود، عید بگیرند. و کسی که روزه بدارد، افضل است از عمل شصت سال.^۲

روایت حمیری در عظمت عید غدیر، و نماز وارد در آن

سید در اقبال آورده است از محمدبن علی طرازی در کتاب خود با اسنادش به عبدالله بن جعفر حمیری که او گفت: روایت کرد برای ما هارون بن مسلم، از ابوالحسن لثی از عبدالله جعفر بن محمد که به حضار خود، از موالیان و شیعیان خود گفت: آیا می شناسید روزی را که خداوند اسلام را به آن مشید نمود و علائم و آیات دین را بدان ظاهر کرد و آن روز را عید برای ما و موالی و شیعه ما قرار داد؟!

گفتند: خدا و رسول او و فرزند رسول او دانانترند. آیا روز فطر است آن روز ای آقای ما؟ گفت: نه.

گفتند: آیا روز عید قربان است؟

حضرت گفت: نه، آن دو روز، بزرگ و شریف هستند و لیکن روز امناء دین از آن دو اشرف

^۱ این تتمه را در «إقبال» در ص ۴۷۳ و ص ۴۷۴، آورده است

^۲ «خصال»، طبع مطبعة حیدری، باب الاربعة، ص ۲۶۴

است و آن روز هجدهم ذوالحجه است. رسول خدا چون از حجه الوداع فارغ شد و به غدیر خم رسید، خداوند عزوجل جبرائیل را امر نمود تا در آستان قرب ظهر بر پیغمبر در آن روز فرود آید و او را امر کند تا قیام به ولایت امیرالمومنین بنماید و او را به عنوان رئیس و سید قوم برای مردم پس از خود منصوب کند و او را بعد از خود خلیفه و جانشین خود قرار دهد.

جبرائیل به نزد پیامبر آمد و به او گفت: یا حبیبی! خداوند تو را سلام می‌رساند و می‌گوید: امروز باید قیام کنی به ولایت علی، برای آنکه پس از خودت برای امت سید و رئیس باشد تا مردم به عنوان شاخص در امور خود به او رجوع کنند و به منزله خود تو، نسبت به امت بوده باشد. پیامبر گفت: یا حبیبی جبرئیل! من می‌ترسم از دگرگونی اصحاب خودم که به او ظلم و ستم کنند و او را به مهلکه و شدت بیفکنند و آنچه را که از بغض و کینه و حسد، از او در دل پنهان دارند ظاهر سازند!

جبرائیل عروج کرد و درنگی نکرد که به امر خدا هبوط نمود و گفت:

﴿يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ وَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَّغْتَ رِسَالَتَهُ وَاللَّهُ يَعْصِمُكَ مِنَ النَّاسِ﴾

پیغمبر صلی الله و علیه و آله و سلم از روی وحشت و ترس و دهشت (ذعراً مرعوباً خائفاً) برخاست در حالی که ریگ‌های بیابان به شدت داغ بود و دو قدم مبارک از حرارت آفتاب سوخته بود و امر کرد تا آن مکان را نظیف کنند و آنچه از خار در زیر چند درخت است پاک کنند و این کار انجام شد.

پس از این ندا داد: الصلاة جامعة مسلمین مجتمع شدند و در ایشان ابوبکر و عمر و عثمان و سایر مهاجر و انصار هم بودند و به خطبه برخاست و داستان ولایت را ذکر کرد و همه مسلمین را در پذیرش آن ملزم ساخت و به آنها اعلام نمود که: خداوند او را به چنین قیامی و اقدامی امر کرده است. جماعتی گفتند با خود آنچه را که گفتند و با خود به رازگویی و نجوی پرداختند.

نماز و دعای وارد در روز عید غدیر

چون صبح روز عید غدیر شود، لازم است که ابتدای روز (صدر نهار) غسل کرده و اینکه مومن نظیف ترین لباس های خود را بپوشد و فاخرترین آنها را در بر کند و عطر و طیب استعمال کند و دست به دعا بگشاید و بگوید: اللَّهُمَّ إِنَّ هَذَا الْيَوْمَ الَّذِي شَرَّفْتَنَا فِيهِ بَوْلَايِهِ وَكَيْفَ عَلَى صَلَوَاتِ اللَّهِ عَلَيْهِ وَجَعَلْتَهُ أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ وَآمَرْتَنَا بِمُؤَالَاتِهِ وَطَاعَتِهِ وَإِنْ تَمَسَّكَ بِمَا يَقْرَبُنَا إِلَيْكَ وَيَزِلُّنَا لَدَيْكَ أَمْرُهُ وَنَهْيُهُ! اللَّهُمَّ قَدْ قَبَلْنَا أَمْرَكَ وَنَهْيَكَ وَأَطَعْنَا لِنَبِيِّكَ وَسَلَّمْنَا وَرَضِينَا فَنَحْنُ مَوَالِي عَلَى عَلَيْهِ السَّلَامِ

أَوْلِيَائِهِ كَمَا أَمَرْتَ نُوَالِيَهُ وَنُعَادِي مَنْ يِعَادِيهِ وَنَبْرًا مِمَّنْ يَبْرَأُ مِنْهُ وَنُبْغِضُ مَنْ ابْغَضَهُ وَنُحِبُّ مَنْ أَحَبَّهُ وَ
عَلَى مَوْلَانَا كَمَا قُلْتَ وَآمَانُنَا بَعْدَ نَبِينِنَا كَمَا أَمَرْتَ.^۱

و چون وقت ظهر فرا رسید، با بصیرت و سکون و وقار و هیبت و خشوع، در جای خود قرار
گیر و بگو: اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ كَمَا فَضَّلَنَا فِي دِينِهِ عَلَيَّ مِنْ جَحَدٍ وَعِنْدَ وَفِي نَعِيمِ الدُّنْيَا مِمَّنْ عَمَدًا
وَهَدَانَا بِمُحَمَّدٍ نَبِيِّهِ وَشَرَفَنَا بِوَصِيِّهِ وَخَلِيفَتِهِ فِي حَيَاتِهِ وَبَعْدَ مَمَاتِهِ امِيرِ الْمُؤْمِنِينَ، اَللّٰهُمَّ اِنَّ مُحَمَّدًا نَبِيْنَا
كَمَا اَمَرْتَ وَعَلِيًّا وَمَوْلَانَا كَمَا اَقَمْتَ وَنَحْنُ مَوَالِيَهُ وَ اَوْلِيَآؤُهُ.^۲

و پس از آن برخیز و دو رکعت برای خدا نماز شکر بجای آور: در رکعت اول حمد و سوره قدر
و در رکعت دوم حمد و سوره توحید را بخوان و قنوت بگیر و رکوع بنما و نماز را تمام کن و سلام بده
و پس از نماز خود را به سجده بیافکن و در حال سجده بگو:

اَللّٰهُمَّ اَنَا اِلَيْكَ نَوْجَةٌ وَجُوْهِنَا فِي يَوْمِ عَيْدِنَا الَّذِي شَرَّفْتَنَا فِيْهِ بِوِلَايَتِهِ مَوْلَانَا امِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلِيَّ بْنِ
اَبِي طَالِبٍ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ، عَلَيْكَ تَتَوَكَّلُ، وَبِكَ نَسْعَتَيْنِ فِيْ اُمُورِنَا.
اَللّٰهُمَّ لَكَ سَجَدَتْ وَجُوْهُنَا وَاشْعَارُنَا وَ اِبْشَارُنَا وَجُلُودُنَا وَغُرُوقُنَا وَاعْظُمْنَا وَاعْصَابُنَا وَلُحُومُنَا وَ
دِمَاؤُنَا.

اَللّٰهُمَّ اِيَاكَ نَعْبُدُ وَ لَكَ نَخْضَعُ وَ لَكَ نَسْجُدُ عَلَيَّ مِلَّةَ اِبْرَاهِيْمَ وَ دِيْنِ مُحَمَّدٍ وَ وَاِلَيْهِ عَلَيَّ صَلَوَاتُكَ

^۱ بار پروردگارا! امروز روزی است که تو ما را به ولایت ولی خودت، علی علیه السلام مشرف کردی! و او را
امیرمؤمنان قرار دادی! و تو ما را به موالات و اطاعت او امر نمودی! و به ما امر کردی که به آنچه ما را به تو نزدیک
می کند، و امر و نهی علی ما را مقرب درگاه تو می سازد، تمسک کنیم! بار پروردگارا! ما امر تو را و نهی تو را پذیرفتیم
! و اطاعت از پیغمبر تو کردیم! و تسلیم شدیم و راضی گشتیم! پس ما از موالیان علی علیه السلام هستیم، و از موالیان
أولیاء او هستیم همانطور که به ما امر فرمودی تا ولایت او را داشته باشیم، و با کسی که با و دشمنی می کند دشمن باشیم
و بیزار و متنفر باشیم از آن کسی که از او بیزار است، و مبعوض داشته باشیم کسی را که علی را مبعوض دارد و دوست
داشته باشیم آن کس را که علی را دوست دارد. و علی علیه السلام همچنانکه تو گفتی مولای ماست، و همچنانکه ما
کردی بعد از پیغمبر ما صلی الله علیه وآله وسلم امام ماست.

^۲ حمد و سپاس مختص خداوندی است که ما را در دین خودش، برتری و فضیلت بخشید، بر آن کسی که انکار کرده
و از جاده حق انحراف ورزیده است، و در نعمت های دنیوی بر بسیاری از آن کسانی که آنان را مبتلا به رنج و تعب و
درد ساخته است، و ما ره به محمد پیامبر خود که درود بر او و آل و باد هدایت بخشیده است، و ما را به وصی او و
خلیفه او در زمان حیات و مواتش امیرالمؤمنین علیه السلام رهبری نموده است. بار پروردگارا! محمد صلی الله علیه
وآله وسلم همانطوری که تو امر کردی پیغمبر ماست و علی علیه السلام همانطور که تو او را اقامه نمودی و بپا داشتی،
مولای ماست. و ما از موالیان و اولیاء او می باشیم

عَلَيْهِمْ أَجْمَعِينَ، حُنْفَاءَ مُسْلِمِينَ وَمَا نَحْنُ مِنَ الْمُشْرِكِينَ وَلَا مِنَ الْجَاهِلِينَ.

اللَّهُمَّ الْعَنِ الْجَاهِلِينَ الْمُعَانِدِينَ الْمَخَالِفِينَ لِأَمْرِكَ وَأَمْرِ رَسُولِكَ اللَّهُمَّ الْعَنِ الْمُبْغِضِينَ لَهُمْ لَعْنًا كَثِيرًا لَا يَنْقَطِعُ أَوَّلُهُ وَلَا يَنْفَدُ آخِرُهُ.

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَتَبَسَّنَا عَلَى مُوَالَاتِكَ وَ مُوَالَاءِ رَسُولِكَ وَ مُوَالَاءِ امِيرِ الْمُؤْمِنِينَ صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِمْ.

اللَّهُمَّ آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَأَحْسِنْ مُتَقَلِّبِنَا يَا سَيِّدَنَا وَ مُوَالِنَا.^۱

و سپس بخور و بیاشام و اظهار سرور و شادمانی کن و برادرانت را اطعام کن و در بر و احسان به آنها زیاده روی کن و به جهت اعظام و بزرگداشت این روزت، در بر آوردن حاجات برادرانت اقدام کن و به جهت خلاف با آنانکه در این روز، اظهار غم و حزن و اندوه کردند، ضَاعَفَ اللَّهُ حُزْنَهُمْ وَ غَمَّهُمْ، تو به برادرانت ببیوند و در قضاء حوائج آنها کوشا باش؟!^۲

و علامه امینی آورده است: با اسناد کلینی از حسین بن حسن حسینی از محمد بن موسی همدانی از علی بن حسان واسطی از علی بن حسین عبدی که او گفت از حضرت عبدالعظیم شنیدم که گفت:

صِيَامُ يَوْمِ غَدِيرِ خُمٍّ يَعْدِلُ عِنْدَ اللَّهِ فِي كُلِّ عَامٍ مِائَةَ حَجَّةٍ وَ مِائَةَ عُمْرَةٍ مُبْرُورَاتٍ مُتَقَبَّلَاتٍ وَ هُوَ عِيدُ اللَّهِ

الاکْبَرُ الْحَدِيثُ.^۳

^۱ بار پروردگارا! ما در این روز عیدمان که تو ما را به ولایت امیرالمؤمنین علی بن ابیطالب علیه السلام شرف بخشیدی، چهره‌ها و صورتهای خود را متوجّه تو می‌کنیم، و به تو توکل می‌نمائیم، و در امور خود از تو یاری می‌طلبیم! بار پروردگارا برای تو سجده کرده است چهره‌های ما، و موهای ما، و پوست‌های ما، و رگ‌های ما، و استخوان‌های ما، و اعصاب ما، و گوشت‌های ما، و خون‌های ما، بار پروردگارا! ما فقط تو را می‌پرستیم، و برای تو خضوع داریم و برای تو سجده می‌نمائیم بر ملت ابراهیم و دین محمد و ولایت علی که درود تو بر تمام آنها بد! ما پیوسته از باطل به سوی حق می‌گرائیم و از تسلیم شدگان و اسلام آوردان می‌باشیم، و از مشرکان و منکران نمی‌باشیم! بار پروردگارا! دور باش نفرت و لعنت خود را بفرست برای منکران و متجاوزان و مخالفان امرت و امر رسولت صلی الله علیه وآله و سلم. بار پروردگارا! دور باش نفرت و لعنت خود را بفرست برای دشمنان و بغض داران ایشان، لعنت بسیاری که اوّل و آخر نداشته باشد. بار پروردگارا! درود خود را بر محمد و آل محمد بفرست و ما را بر موالات خودت و بر موالات رسولت و آل رسولت و موالات امیرالمؤمنین علیه السلام ثابت بدار. بار پروردگارا! در دنیا بما حسنه عنایت بفرما و در آخرت بما حسنه عنایت بفرما و آینده ما را نیکو بگردان ای آقای ما، و ای مولای ما.

^۲ «اقبال» ص ۴۷۴ و ص ۴۷۵

^۳ «الغدیر»، ج ۱، ص ۲۸۶ و ص ۲۸۷

«حضرت صادق علیه السلام می گفت: روزه گرفتن در روز غدیر معادل است در هر سالی که انجام داده شده، در نزد خداوند با صد حج مبرور و با صد عمره مبروره پذیرفته و قبول شده است و آن نیز بزرگترین عید خداوند است.»

و در مختصر بصائر الدرجات با اسناد خود از محمد بن علاء همدانی واسطی و یحیی بن جریح بغدادی روایت نموده است که آن دو نفر گفتند: ما با یکدیگر به قصد ملاقات و دیدار احمد بن اسحق قمی: صاحب و راوی از امام ابی محمد عسکری و متوفی در ۲۶۰ در شهر قم روان شدیم و در را کوفتیم، دخترکی عراقیه از منزل به سوی ما آمد و ما از او پرسیدیم که می خواهیم احمد بن اسحق را زیارت کنیم!

دخترک گفت: او مشغول انجام اعمال عید است زیرا که امروز روز عید است!
ما تعجب کردیم و با خود گفتیم: سبحان الله! اعیاد شیعه چهار است: قربان و فطر و جمعه و غدیر- الحدیث.^۱

و از کتاب النشر و الطی از حضرت رضا در ضمن حدیث طویلی آمده است که: روز غدیر روز تهنیت است و چون مومنی برادرش را ببیند، بگوید:

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي جَعَلَنَا مِنَ الْمُتَمَسِّكِينَ بِوَلَايَتِهِ امِيرِ الْمُؤْمِنِينَ وَالْإِيْمَةِ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ.^۲
«حمد و سپاس مختص خداوند است که ما را از چنگ زدگان و در آویختگان به ولایت امیرمومنان و امامان طاهرين عليهم السلام قرار داد.»

و از کتاب محمد بن علی طرازی، از حضرت صادق در ضمن حدیثی آمده است که: چون برادر مومنت را در روز غدیر دیدی، بگو:

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي اَكْرَمَنَا بِهَذَا الْيَوْمِ وَ جَعَلَنَا مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَ جَعَلَنَا مِنَ الْمُؤْفِينَ بِعَهْدِهِ الَّذِي عَهْدَهُ الْيَنَا وَ مِيثَاقِهِ الَّذِي وَاثَقْنَا بِهِ مِنْ وِلَايَتِهِ وَاوْلَاهِ امْرِهِ وَ الْقَوَامِ بِقِسْطِهِ وَ لَمْ يَجْعَلْنَا مِنَ الْجَاحِدِينَ وَ الْمُكْذِبِينَ يَوْمِ الدِّينِ.^۳

«حمد و سپاس مختص خداوندی است که ما را بدین روز مکرم و گرامی داشت و ما را از

^۱ همان.

^۲ «اقبال»، ص ۶۴

^۳ «اقبال»، ص ۷۶

مومنین قرار داد و ما را از وفا کنندگان به عهد خود که با ما عهد نمود و به میثاق خود که ما را بر آن ملتزم ساخت، از ولایت والیان امرش و برپادارندگان آئین قسط و عدلش قرار داد و ما را از منکران و رد کنندگان پاداش ننمود.»

دعا و روزه و زیارت امیرالمؤمنین علیه السلام در عید غدیر

و در روز غدیر، دعاهای مختصر و مطول وارد شده است و ادعیه مطوله را مرحوم سید ابن طاووس، اعلی الله تعالی درجته از حضرت صادق و از بعضی کتب عتیقه و روایت شیخ مفید آورده است.^۱

و در آن روز، زیارت مخصوصه مولی الموالی امیرالمؤمنین وارد است که آن حضرت را از نزدیک و یا از دور زیارت کنند، از جمله زیارتی است که از حضرت صادق وارد شده است و ابن طاووس از عده‌ای از مشایخ شیعه از ابو عبدالله محمد بن احمد صفوانی در کتاب خود با اسنادش به آن حضرت آورده است که: اگر در روز غدیر در مذهب مولانا امیرالمؤمنین بودی، بعد از نماز و دعا به قبر آن حضرت نزدیک شو و اگر دور بودی اشاره و ایاء کن و این دعا را بخوان: اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى وَلِيِّكَ وَ اِخِي نَبِيِّكَ وَ زَیْرِهِ وَ حَبِیْبِهِ وَ خَلِیْلِهِ وَ مَوْضِعِ سِرِّهِ وَ خَیْرِیْهِ مِنْ اُسْرَتِهِ وَ وَصِیْهِ۔ الخ.^۲

و از جمله زیارات، زیارت امین الله معروف است که ابن طاووس در زیارت غدیر آورده است. سید گوید: فصل در آنچه ما ذکر می‌کنیم در تعیین زیارت مولانا علی در روز غدیر.

بدان که ما در کتاب مصباح الزائر و جناح المسافر بسیاری از روایات طویله را که از انجام آن خصوص چنین میقاتی یعنی روز غدیر تنگ است، آورده ایم، چون در روز غدیر بخصوص زیارت هایی وارد شده است که در کتاب مسره از کتاب مزار ابن ابی قره وارد است و آنها زیارت های روز غدیر است که ما آنها را از جماعتی تا برسد به ابن ابی قره روایت می‌کنیم:

از جمله آنکه ابن ابی قره می‌گوید: به ما خبر داد محمد بن عبدالله که: به ما خبر داد پدرم که: به ما خبر داد حسن بن یوسف بن عمیره که: به ما خبر داد پدرم که: به ما خبر داد جابر بن یزید بن جعفری از حضرت ابو جعفر محمد بن علی خانه مسکونی خود را، چادری از مو قرار داد و در بیابان سکنی گزید و چندین سال در بیابان درنگ کرد زیرا که کراهت داشت در میان مردم باشد و مخالطه و ملابسه و رفت

^۱ «اقبال»، ص ۴۷۶ تا ص ۴۹۳ .

^۲ «اقبال»، ص ۴۹۳ تا ص ۴۹۴

و آمد داشته باشد.

و دابش این بود که: از محل اقامت خود در بیابان برای زیارت پدرش و جدش به عراق می‌رفت و کسی را از این کارش آگاه نمی‌کرد.

زیارت‌های امیرالمؤمنین علیه السلام در روز غدیر

حضرت محمدبن علی فرمود: پدرم که سلام خدا بر او باد، برای زیارت امیرالمؤمنین رسید، آنقدر گریست که بر محاسنش از اشکهای چشمانش جاری شد و پس از آن گفت: السَّلَامُ عَلَیْکَ یا امیرالمؤمنینَ وَ رَحْمَةُ اللَّهِ وَ بَرَکَاتُهَا السَّلَامُ عَلَیْکَ یا امینَ اللَّهُ فی اَرْضِهِ وَ حُجَّتَهُ عَلَی عِبَادِهِ وَ تا رسید به جمله: مشغوله عن الدنيا بحمدک و ثنائک. در این حال گونه خود را به روی قبر گذاشت و گفت: اللَّهُم ان قلوب المحبتین الیک والهة تا رسید به جمله: و غایه رجائی، فی منقلبی و مثنوی.

جابر جعفی گوید: حضرت باقر به من گفتند: این کلام را کسی نمی‌گوید و بدین دعا احدی از شیعه ما در نزد قبر امیرالمؤمنین و یا قبور یکی از ائمه دعا نمی‌کند مگر آنکه دعای او در طی محفظه‌ای از نور نوشته می‌شود و به خاتم محمد مهر می‌خورد و همین طور محفوظ می‌ماند تا آن را به قائم آل محمد بسپارند و قائم آل محمد با او به بشارت و تحیت و کرامت ملاقات می‌کنند. انشاءالله.^۱

جابر گوید: من این حدیث را از حضرت باقر برای حضرت صادق نقل کردم، آن حضرت فرمود: این را اضافه کن که: چون خواستی از یکی از امامان وداع کنی بگو:

السلام علیک ایها الامام و رحمه الله و برکاته! استودعک الله و علیک السلام و رحمه الله! امنا بالرسول و بما جئتم به و بما دعوتم الیه! اللهم لاتجعلہ آخرالعهد من زیارتی ولیک، اللهم لاتحرمنی ثواب مزاره الذی اوجبت له و یسرنا العود الیه انشاء الله.^۲

ابن طاوس پس از نقل این زیارت معتبره، از کتاب مزار ابن ابی قره می‌گوید: من می‌گویم: حضرت صادق هم قبر امیرالمؤمنین را به نحو همین زیارت با نظیر همین عبارات زیارت کرده‌اند و به جهت خوف اطاله، من از ذکر آن خودداری می‌کنم.

^۱ این زیارت را تا اینجا در «مصباح المتهدج» ص ۵۱۴ و ص ۵۱۵ مرسلأ از جابر جعفی روایت کرده است.

^۲ سلام خدا و رحمت خدا و برکات خدا بر تو باد ای امام! من تو را به خدا می‌سپارم و سلام و رحمت خدا برای تو باشد! ما به رسول خدا ایمان آوردیم، و به آنچه شما ایمان آوردید و به آن دعوت کرده‌اید ایمان آورده‌ایم! بار پروردگارا! از ثواب زیارت مزار او که بر ما واجب کردی، ما را محورم منما و بازگشت به این زیارت را برای ما آسان بنما انشاءالله تعالی

و جد من ابوجعفر طوسی^۱، این زیارت را برای روز غدیر از جابر جعفی از حضرت باقر روایت کرده است که: مولانا علی بن الحسین امیرالمومنین را با این زیارت در روز غدیر، زیارت کرده‌اند و در الفاظ آن اختلافی است و وداع نیز ذکر کرده نشده است.^۲

و از جمله اعمال عید غدیر، روزه داشتن است که: در طی مطالب این بحث بسیاری از روایات خاصه و عامه در فضیلت روزه این روز، گذشت و ثواب شصت ماه روزه و هشتاد ماه روزه و شصت سال روزه و شصت ماه روزه در ماههای محرم در آنها ذکر شده است.

اینک روایتی نقل می‌کنیم از ابن طاووس از کتاب محمدبن علی طرازی از ابوالحسن عبدالقاهر که در بان حضرت موسی بن جعفر و حضرت جواد ابوجعفر محمدبن علی بوده است که او می‌گوید: حدیث کرد برای من ابوالحسن: علی بن حسان واسطی در شهر واسط در سنه سیصد و او می‌گوید: حدیث کرد الصادق بر او و بر پدران و پسران او درود باد که می‌گفت:

صوم یوم غدیر خم يعدل صيام عمر الدنيا لو عاش انسان عمر الدنيا ثم لوصام ما عمرت الدنيا لكان له ثواب ذلك. وصيامه يعدل عند الله عزوجل ماه حجه و ماه عمره و هو عيد الله الاكبر.

و ما بعث الله عزوجل نبيا الو تعيد في هذا اليوم و عرف حرمة و اسمه في السماء يوم العهد المعهود و في الارض يوم الميثاق الماخوذ و الجمع المشهود - الحديث.^۳

روزه داشتن در روز غدیر خم معادل است با روزه داشتن عمر دنیا، اگر فرضا انسانی بقدر عمر دنیا عمر کند و به اندازه عمر دنیا روزه بگیرد، در این صورت ثواب این روزه‌ها برای او خواهد بود.

روزه داشتن در روز غدیر در نزد خداوند عزوجل بقدر ثواب صدحج و صد عمره است و در روز عید غدیر بزرگترین عید است و خداوند عزوجل پیغمبری را مبعوث نکرده است مگر آنکه در این روز مراسم عید گرفتن برپا داشته است و حرمت این روز را شناخته است. اسم روز غدیر در آسمان

^۱ علی بن طاووس از طرف پدر از اولاد طاووس است، و طاووس از اولاد حضرت امام حسن مجتبی است، بدین ترتیب، علی بن موسی بن جعفر بن أحمد بن محمد بن أحمد بن محمد الطاوسی بن اسحق بن حسن بن محمد بن سلیمان بن داود بن حسن المثنی بن الإمام المجتبی الحسن بن علی بن أبیطالب علیهما السلام (الکنی و الالقاب) ج ۳، ص ۲۹۹ و تنقیح المقال، ج ۲، ص ۳۱۱) و از طرف مادر نوه دختری ابن ادريس، پسر نوه دختری شیخ طوسی است و برادر پدری و مادری سید احمد بن طاووس است (ریحانة الادب، ج ۸، ص ۷۶)

^۲ «اقبال» ص ۴۷۰ و ص ۴۷۱.

^۳ «اقبال»، ص ۴۷۶، و «بحار الانوار» طبع کمپانی، ج ۲، ص ۳۱۴

روز عهد معهود است و در زمین روز میثاق ماخوذ و روز جمع مشهود است.

ثواب افطاری دادن به مومن در روز عید غدیر

و از جمله ثوابات و قربات در روز غدیر افطار دادن مومنین است که در آن تاکید شده است. سیدبن طاووس از کتاب النشروالطی روایت مفصلی را در فضیلت روز غدیر ذکر می کند که از جمله فقرات آن این است که حضرت رضا می فرماید: و یوم تفتیر الصائمین فمن فطر فیه صائما مومنا کان کمن اطعم فئاما^۱ و فئاما الی ان عد عشر، ثم قال: او تدری ما الفئام؟! قال: لا! قال: مائة الف و هو یوم التهنیه نهنی بعضکم بعضا.^۲

روز غدیر روز افطار دادن روزه داران است. پس کسی که در آن روز یک روزه دار را که مومن باشد، افطار دهد، مانند آن است که یک فئام و یک فئام دیگر تا آنکه آن حضرت ده فئام را شمردند، اطعام کرده باشد و پس از این سخن حضرت فرمود: می دانی فئام چیست؟ گفتم نه! حضرت فرمود: یک فئام، صد هزار نفر است.

سرّ زیاد بودن ثواب اعمال وارده در روز عید غدیر

و روز عید غدیر، روز تهنیت و مبارک باد گفتن است و از شما بعضی بعض دیگر را تهنیت می گوید!

باری بر اساس آنچه را که در معادشناسی آورده ایم^۳ که ثواب و پاداش عمل بر حقیقت و باطن عمل است و بر نیت و درجه خلوص و ربطی که عمل با خدا پیدا می کند و رفع حجاب و پرده می نماید و تقرب واقعی به خدا می آورد، روشن می شود که: چگونه این ثوابات عظیم و جزاهای گرانقدر بر اعمال روز غدیر مرتب می گردد زیرا تا عمل از روی اخلاص نباشد و شائبه ریا و سمعه و سایر اعراض باشد، ارزشی ندارد. پس حقیقت صحت اعمال منوط و مربوط به عدم انکار خدا و پیامبر خدا و از جمله ولایت است که چون طبق خط مشی الهی در صراط مستقیم قرب، راه را می پیماید، مورد قبول واقع می شود. و به هر اندازه که عمل از چاشنی محبت و خلوص و صفا و وفا و واقعیت بیشتر اشراق

^۱ فئام در لغت به معنای جماعت از مردم است و در اینجا بخصوص حضرت می فرماید که: این جماعت از مردم را که ثواب روزه دادن دارد، منظور یکصد هزار نفر است

^۲ «اقبال» ص ۶۴

^۳ در مجلس نهم و دهم از جلد اول، و در مجلس شصت و سوم از جلد نهم

شده باشد، قیمتش افزون تر می شود.

روز غدیر که روز تمایز حق از باطل و روز تشکیل صفوف جنود الهی در برابر تشکیل جنود شیطانی است، روز امتحان و بلاء عظیم است و روز جدا شدن ظاهر و صورت از حقیقت و واقع و معنی و باطن است.

روز غدیر که روز محاربه و لشکرشی شیطان با خداست و روز تجلی ولایت است، هرکس در صف مومنین قرار گیرد و فرمایش رسول خدا را صحنه بگذارد و آیات نازل در قرآن را بپذیرد و ولایت علی را طوعاً و رغبتاً بدون اکراه و اجبار بر طوق گردن نهد، و طوع و تبعیت را به جان و دل و آغوش روان و روح خود بگیرد، معلوم می شود که چقدر ارزش و بها دارد و بنابراین این روز غدیر روز امتحان نهائی است، روز قبول شدن و مردود شدن است. و همه می دانند که زحمات یکسال و یا یکدوره و یا یک عمر، عمر محصل، در یک روز امتحان تجلی می کند. پس هر ساعتی از روز امتحان ارزش ساعتها را دارد و شاگرد مدرسه اگر در اوقات عادی یک هفته و یا بیشتر هم اگر احیاناً به مدرسه نرود، قابل جبران است، ولی تعطیل یکساعت در روز امتحان مساوق و مساوی با خط باطل کشیدن بر روی تمام رنجها و تعبها و تحمل مشکلات سالانه است.

حالا اگر کسی روز غدیر را محترم بدارد، کلام خدا و رسول خدا و خلیفه خدا را محترم داشته است. پس یک روز غدیر معادل با عمر دهر، و یک ساعت آن معادل با روزها و ماهها و یک دقیقه و لحظه آن مساوی با روزهای دیگر است و هلم اجراً. و علیهذا اگر کسی بدون الزام و اکراه، یک روز غدیر را با روزه مستحبی به مهر علی و به محبت ولایت، و به پاسخ مثبت دادن به ندای حق، لبیک گوید، هر لحظه از تشنگی و گرسنگی را که می برد، مساوق با روزها و ماهها از سایر ایام است و لذا هیچ تعجبی که ندارد هیچ، بلکه طبق موازین عقلیه و فطریه، این پاداش های عظیم برای عاملان، در روز عید غدیر که بدون شک ناشی از پذیرش ولایت و ربط با آن حضرت است، صحیح و ثابت است.

این است مکتب شیعه، و این است سعه و گشایش و واقعیت و أوج محبت و مودت و ایثار و حقیقتی که از آن موج می زند، و همچون فواره فوران دارد. اما بیچاره و مسکین مکتب عامه است که خشک و بدون محتوی، چون برسند به روایتی صحیح که از رسول خدا رسیده است بر آنکه: روزه در روز غدیر معادل با شصت ماه روزه است، خود را گم می کنند و می گویند: چطور می شود روزه یک روز آنهم مستحب نه واجب، ثواب شصت ماه روزه را داشته باشد؟